

Maleren Ernst Zeuthen

- et kunstnerliv

af Kirsten Fauk

Mange kunstmalere har igennem tiderne søgt inspiration ved ophold på Strib med det specielle lys og det smukke landskab ved Lillebælts kyst. En af de mest anerkendte af disse kunstnere var den københavnske maler Ernst Zeuthen, der igennem fem somre i årene 1918-24 boede med sin familie i Røjlemose ved Strib.

Maleren Ernst Zeuthen (1880-1938) var i sin tid en anerkendt kunstner, men gik efterhånden i glemsel. Nu er han aktuel igen, idet Vejle Kunstmuseum i vinter viste en meget seværdig udstilling med hans værker. I det hele taget er der lige nu en stor interesse for at hale glemte kunstnere frem i lyset igen. Kunstmuseerne kappes ligefrem om at finde egnede emner til separatudstillinger, gerne af lokale kunstnere, og tak for det, for nutidens øjne kan åbenbart bedømme værker anderledes end samtidens.

Ernst Zeuthens baggrund

Ernst Zeuthen voksede op i Skåne, hvor hans danske forældre i hans fødeår 1880 havde købt en stor gård på 500 tdr. land i en smuk egn ved Höör, simpelthen fordi gårdene på det tidspunkt var billigere der end i Danmark.

Slægten kan føres langt tilbage i tiden til Laurits Sørensen, død 1578 som præst i Søften ved Aarhus. Hans søn Jens Lauridsen Zeuthen, præst ved Sct. Knuds kirke i Odense, kaldte sig Zeuthen over stedsnavnet Søften. Familien er fuld af præster, hvoraf mange har haft præstekald på Fyn; i flæng kan nævnes sognene Brændekilde-Bellinge, Svindinge, Skamby foruden den Jens Christensen Zeuthen, der var kapellan i Middelfart-Kauslunde sogne 1675-

Ernst Zeuthen i sit atelier i Røjle Mose. Efter E. Knuth: Zeuthen 1880-1938, 1943.

1696. I Fredericia har der også været to præster med navnet Zeuthen. I familien var der i øvrigt matematiske videnskabsmænd og flere kunstnere. Ernst var en blanding af dem alle, tænkte logisk og klart, var et troende menneske, men allermest kunstner.

Uddannelse

Efter faderens ønske blev Ernst Zeuthen uddannet som skibssingenior i Sverige, og som sådan kom han til at arbejde i Glasgow, Flensborg og i Amerika, men hele tiden bevarede han drømmen om at blive kunstmaler. I 1906 tilbød faderen ham at få en maleruddannelse i København, men Ernst tvivlede alligevel så meget på sit talent, at han ikke havde mod til at gå i gang. Dernæst fulgte to år i Amerika, hvor han måtte arbejde på skibsværft for at klare til dagen og vejen, men her fik han også tid til at male, og her blev den endelige beslutning om at blive maler taget.

Lina Zeuthen uden for huset i Røgle Mose. Efter E. Knuth: Zeuthen 1880-1943, 1943.

Talentet var ikke fra fremmede, for Ernst Zeuthens forældre var begge habile amatørmalere og havde selv undervist deres seks børn hjemme på "Fogdarødgaard". Søsteren Laura blev da også kunstner, var måske lige så dygtig som Ernst, men hendes domæne var - som andre kvindelige maleres på den tid - blomstermaleriet. De to søskende oplevede at udstille sammen i Kunstforeningen i

København 1923. Laura Zeuthen var gift med den kendte kunsthistoriker, tegner og maler Vilhelm Wanscher, men ægteskabet holdt ikke. Han var af type meget forskellig fra Zeuthen-familien, skønt han var halvfætter til de unge, frisindet og impulsiv som han var.

Ernst Zeuthens maleruddannelse var ikke lang, knap to år med undervisning hos Agnes Jensen, senere gift med Edward Weie, og et ophold på Kunstnernes Studieskole under Johan Rohde. Så følte han, at talentet kunne bære.

Rejseliv

Den første rejse udi kunsten gik til Frankrig og Italien 1910-12. I Frankrig lod Zeuthen sig inspirere af de franske malere Cezanne og van Gogh, ja, han opsøgte og gentog faktisk flere af deres motiver fra Sydfrankrig, men resultatet blev altid helt hans eget. I Italien var de mindre byer Papigne, Piediluco, Ventimiglia og Assisi til stor inspiration. Især maleren Giotto (1267-1337) blev et forbillede for Ernst Zeuthen. Katedralen i Assisi er berømt for sine freskomalerier af Giotto over Den hellige Frans' liv, de fresker, der så ulykkeligt blev næsten ødelagt af jordskælvet sidste år. Med sit sværmeriske gemyt faldt Zeuthen for den lille munks historie, og han købte som enhver anden turist postkort af disse og andre malerier, som han hjemme brugte som forbillede for en række træsnit. Disse motiver vakte en del opsigt, da de blev udstillet.

Som andre kunstmalere rejste han meget ud, gerne til steder, han kendte i forvejen, men nu tilføjes Schweiz og Skandinavien, med især Nordnorge som rejsemål.

*Aftensol over Røjle Enge, 1921, Ernst Zeuthen. Olie på lærred.
Privateje.*

Ægteskab

I Rom 1910 spiste Ernst Zeuthen på samme pensionat, som hans mæcen, fru Hellesen fra København, boede på. Hun havde finansieret hans rejse til Amerika og nu også til Italien. På dette pensionat havde Zeuthen den lykke at træffe norske Lina Normann Meyer (1878-1965). Lina stammede fra Mo i Rana i Nordnorge, hvor hendes fader havde en stor købmandsgård og 16 børn. Selv var hun uddannet som lærerinde og var nu 1910-11 i Rom sammen med sin moder og en søster.

Lina Meyer og Ernst Zeuthen følte sig åndsbe-slægtede, hvad angik religion, etik og livets andre store spørgsmål. De giftede sig 3. maj 1911 i Rom, efter at han havde solgt en af sine kæreste ejendele, et fint gammelt skab, for at kunne holde bryllup. Der var store besværligheder med myndighederne, fordi hun var norsk og han svensk statsborger. Da parret bosatte sig i Danmark, fik Ernst Zeuthen endelig dansk statsborgerskab 1914.

Hønskepigen, 1922. Ernst Zeuthen. Olie på lærred. Esbjerg Kunstmuseum.

Lina Zeuthen var en stærk og beslutningsdygtig kvinde, en rigtig kunsterhustru, der skabte tryghed og arbejdsro for ægtefællen og tilsidesatte egne behov og interesser. Som hun sagde i et interview i 1957: *"En kunsterhustrus lod er ikke altid let. Jeg har skullet alt, sørge for at pengene strakte til, opdrage børnene, sørge for deres uddannelse. Men min mand var et vidunderligt menneske, og jeg kunne ikke tænke mig at være gift med en anden. Så må man også tage besværlighederne."*

Efter mandens død fik Lina Zeuthen lidt revanche, idet hun fik udgivet en bog om Kierkegaard i 1951, "Søren Kierkegaards hemmelige Note". Det emne havde hun og Ernst diskuteret lige siden forlovelsestiden i Rom. Desværre slap hun ikke for at spinke og spare hele livet igennem, for ved Ernst Zeuthens dødsleje måtte familien love ikke at sælge ud af de hundreder af malerier, der var i hjemmet.

Familieliv i Røjlemose

Familien Zeuthen blev efterhånden til seks personer med børnene Lillin, Normann, Hanne og Lone. Hver sommer rejste familien til maleriske steder; det kunne være Arrild ved Kullen i Sverige, Bornholm eller Strib.

Første gang Ernst Zeuthen kom til Strib, var i 1917, da hans forældre, nu bosat i København, havde indlogeret sig for sommeren hos en bromand fra færgeoverfarten. Næste år bragte han hele sin familie med og lejede sig ind hos muremester Gulløv på Tjæreplekken 40, hvor den nu 87-årige Anna Kierkegaard-Hansen endnu mindes, at hun legede med Zeuthen-børnene i strandkanten ved Strib Fyr.

På en af sine vandringer i omegnen så Ernst Zeuthen et lille hus på en høj bag selve Røjlemose ved Dæmningen. Huset blev købt, og der blev indrettet atelier med den skønneste udsigt over mose og enge til Lillebælt og den jyske kyst. Adgangsvejen var fra nuværende Borgvænget eller fra stien over mosen ved Dæmningen 52.

Her tilbragte familien de fem næste sommerhalvår, og de fire børn havde virkelig fine udfoldelsesmuligheder og fandt hurtigt legekammerater. Især

Røjle Enge, vej mod Klinten. Radering 1922, Ernst Zeuthen. Privateje.

blev de gode venner med Petra og Søren Andersens døtre Vera og Sofie på Mosevænget 21. Zeuthen brugte endda Vera som model til sit maleri "Hønsespigen", der hænger på Esbjerg Kunstmuseum. Der findes også flere mandsportrætter fra stedet - desværre med ukendt model.

Tiden i Røjlemose må betegnes som Ernst Zeuthens lykkeligste og mest produktive periode med stor kunstnerisk udfoldelse. Hans utallige tegninger og raderinger med motiver fra Røjlemose og -enge bliver sammenlignet med Rembrandts tegnekunst! Malerier blev det også til med samme motiver

i glødende farver, og efter Zeuthens tidlige død i 1938 blev både tegninger og malerier mangfoldiggjort gennem grafiske sammenslutninger eller sønnen Normann Zeuthens kunstforlag. Zeuthens kunst blev landskendt og hvermandseje. Da kom navnet Røjlemose virkelig på landkortet - om end ikke så eftertrykkeligt som 50 år senere, da de store bronzealderfund blev gjort i Røjlemose o. 1970.

Der er ikke tvivl om, at man indbyrdes i Strib diskuterede den særprægede kunstnerfamilie fra København, og mange husker endnu navnet Zeuthen.

Frans og Fuglene, 1915-18, Ernst Zeuthen. Træsnit. Privateje.

De senere år

Efter en rejse til Italien i 1920 følte Ernst Zeuthen sig syg. Det var en sygdom, der kom til at plage ham resten af livet, og den indebar momentane tab af bevidstheden og overvældende træthed. Derfor måtte han i 1924 sælge den elskede sommerbolig i Røjlemose, og familien byggede da et nyt hus ved Gentofte Sø, der blev så stort, at der kunne holdes

atelierudstillinger. Her fortsatte Ernst Zeuthen med maleriet, undertiden afbrudt af kurophold eller kortere studierejser. Alligevel var det ikke denne sygdom, der gjorde ende på hans liv, men en for sent erkendt blindtarmsbetændelse, der udviklede sig til bughindebetændelse. Ernst Zeuthen blev kun 58 år - han døde 15. september 1938.

Kunsten

Ernst Zeuthen var allerede som dreng stille og tænksom af natur og kunne ofte føle sig ensom og uforstået. Det gjaldt også hans kunst. Selv om han var en flittig udstiller - også på Fredericia Købestævne - blev han aldrig populær; han var og blev en ener. Alligevel føler mange af den tids yngre kunstnere som Sven Havsteen-Mikkelsen, Victor Brockdorff og Svend Engelund sig i gæld til Zeuthen, i hvis hjem de kom sammen med andre malerkolleger fra sammenslutningen "Den fri Udstilling" - en sammenslutning Zeuthen var medlem af gennem hele sit kunstnerliv.

Ernst Zeuthen 'opfandt' en ny farveverden: Ingen har malet en så smuk dybrød farve eller så mange grønne farvetoner som han i sine mange marine- og blomsterbilleder. Mange af malerierne har en religiøs undertone, ikke så sært med hans livsindstilling, men alligevel findes der kun et enkelt maleri fra hans hånd med et kristent motiv. Det er "Jesus vandrer på søen", og det blev af familien efter Zeuthens død skænket til Gentofte kirke.

At Ernst Zeuthen kaldes en glemt maler, skyldes især det faktum, at hans værker ikke ses på mange af vore museer, men hovedsagligt befinder sig i privateje. Derfor har tidens skiftende kunsthistorikere

Broen over Røjlemose-Kanalen. Radering u.d.
Middelfart Museum.

ikke fået mulighed for at studere hans kunst. Lina Zeuthen har givet denne karakteristik af sin mand som kunstner: *"Lige så ydmyg han var i arbejdet med malerierne, lige så beskeden og utilfreds med resultaterne, lige så høje tanker havde han om sit værd som maler."*

Trods prædikatet gemt og glemt maler, så har der dog været adskillige Ernst Zeuthen-udstillinger efter hans død, vist ti ialt med Vejle Kunstmuseums nylige udstilling. Den synes at have åbnet for interessen igen, idet Nivaagaard i Nordsjælland arrangerer Zeuthen-udstilling i efteråret 1998, og om alt går vel, vil også Middelfart Museum kunne præsentere en Zeuthen-udstilling næste år.

Alle billeder er gengivet med tilladelse fra Zeuthen-familien.